

Convorbiri Literare

Repausul Duminical

Există o lege a repausului Duminical.

Această lege, deși există, nu se aplică aproape deloc aiurea — ca și la Piatra-Neamț. E un spectacol lugubru să vezi de Ziua Domnului, toate magazinele deschise! Se fac afaceri și ghișefturi, se cumpără și se vinde. Nu există respectul acestei zile, care nu înseamnă numai o zi de sărbătoare religioasă, dar e și o zi de repaos pentru o întreagă săptămână de muncă. Ar fi mai mult ca o datorie morală să respectăm această zi consfințită și prin legile pământești și prin cele divine.

În orașul nostru, ziua de Duminică are o înfățișare de târg, deși bisericile sunt deschise și legea prevede închiderea magazinelor și a tuturor atelierelor de muncă.

Preotul cea venerabil, din valea Hațegului, s'a adresat chiar Majestății Sale Regelui, arătându-i cum știu cetățenii și autoritățile noastre să respecte acest repaos Duminical.

Să pretinzi unui American să lucreze într-o zi de Duminică, ar considera o drept ofensă. Atunci se odihnește omul după șase zile de muncă și citește biblia. Mussolini a zis că un popor religios e un popor moral și un popor mare. În apusul Europei se aplică cu strictețe această lege de o însemnatate mondială.

Dar la noi! E un adevărat scandal! Ar trebui toată lumea să protesteze împotriva acestui fapt nelegiuit. Poliția și justiția ar trebui să-și facă datoria cu cea mai mare scrupulozitate și să aplice pedepse drastice acelor ce nesocotesc această lege.

Evreii își tin sărbătoarea lor Maz'z're's n i chise. Ei sunt însă datori să respecte și ziua Creștinilor. E ziua Bisericii dominante. La Cernăuți, de exemplu. Sămbăta magazinele evreiești sunt deschise, Duminică însă sunt toate închise. Dar nici negustorii noștri, creștini, nu respectă această lege morală. Cerem ca toți cetățenii, indiferent de religie și națiune să păzească ziua repausului Duminical.

Pretextul că nu suntem așa de înaintați ca statele civilizate, e o scuza slabă. Să tindem spre civilizație, să nu rămânem locului, mulțumindu-ne cu legea ineficientă. Acum vreo 40 de ani, ne a vizitat un literat German: Emil Franzos, care a scris o carte „Halb-Asien” (Semi-Asia), unde caracterizează și obiceiurile noastre. Să mai așteptăm să ne vină încă un străin, să ne așeze și după 40 de ani tot printre sălbătăciunile Asiei?

A. Gligorovici, profesor

Abonamentele

la „Avântul” se vor adresa, prin mandat postal, la noua adresă de redacție.

Personal se vor achita numai sub luare de chitanță, semnată de d-l Const. Turcu și îngrădită cu stampila redacției a grăteci. Pentru elibera asemenea chitanțe: d-l Andrei Tănuș și Tip. „Lumina”.

Alte persoane nu au dreptul a încasa abonamentul.

Memoriul Camerei de Industrie și Comerț

Camera de Industrie și Comerț din Piatra-N., a publicat de curând un memoriu, arătând situația gravă a industriei și comerțului forestier, indicând toledată și mijloacele de îndreptare.

Dacă datele memoriului pot fi de cearșitoare imperianță regională, concluziile și mai ales soluțiile juste, depășesc sfera locală.

O bogăție a solului rămânesc cum e cea a pădurilor, a deua în însemnatate economică generală după cea agricolă și de întâiul plan între bogățiile județului nostru, e în grea cumpănă.

Memoriul Camerei, concentrat, sebru, exact și mai ales actual, e prea interesant, pentru a nu fi ispitit să-și înfățișăm (atât cât e cu putință o rezumare) și cititorilor noștri.

Situația în esență e aceasta: În câțiva ani, față de concurența acerbă a țărilor vecine (Rusia dumping-ului, Iugoslavia) și față de bătăia de joc ce s'a făcut cu exploatarea pădurilor (poveste fără de sfârșit!), industria forestieră a scăzut cu peste 50 la sută și ea preț și ca producție.

Câteva cifre comparative, (privind bineînțeles județul nostru) ne vor da imaginea aspră a realității.

În anul 1929, în cele 11 ocioale silvice ale statului și în cele patru mari domenii particulare (Bicaz, Borca, Hangu și Breșteni), s'au exploatat circa 700.000 m³ lemn de brad și molid pentru cherestea, pentru ca în anul următor, 1930, exploatarea să se scotoare la numai cantitatea de 320.000 m³.

Spirit de prevedere

Omul cu judecată nu trăiește numai în prezent ca animalul Boelele, nenorocirile, slăbiciunile, neputințele bătrânelor dau de gândit celor ce caută să înțeleagă amărăciunea acelor zile negre, de care nu e scutit nici un muritor. Împunerea suferințelor, alinarea durerilor, micșorarea strămtorărilor, impun anumite măsuri preventive.

Cât de puțin ar agonisi cineva, creșterea unui fond de rezervă, asigurarea lui înțeleaptă este o chestiune de tactică a luptei vrășmășe pentru existență. „Strânge bani albi pentru zile negre”, spune proverbul din bătrâni — a căror înțelepciune bine mai prinde în toate împrejurările.

Nu toți chivernisitorii muncii lor sunt norocoși în folosirea mijloacelor de păstrare a economiei lor.

O diferență deci de 370.000 m³, sau o scădere a producției, de circa 53 la sută, numai într'un singur an! Și, notați, scăderea vertiginosă a producției lemnului, a început înainte de declararea crizei financiare actuale. Iși închipuiți oricine, că, în pas cu criza ce crește din zi în zi, curba producției forestiere se va scotoare din ce în ce mai mult. Se și prevede că în primăvara lui 1931, nu se vor tăia nici 20 la sută din cantitățile obișnuite.

Urmările acestei stări de fapt, sunt incalculabile.

Scăderea producției forestiere, aduce imediat, după sine, dispariția unui însemnat izvor de venituri directe și indirecte, pentru stat.

Fabricile își închid porțile. „Din cele 43 fabrici de cherestea și ferăstrae țărănești, aflate în județ, azi nu mai funcționează decât zece”, sună concluzia funebă a memoriului.

Mii de muncitori cerșesc de lucru.

Stive întregi de cherestea putrezesc în depozitele supraîncălzite ale fabricilor; și piețele orașului, gem de mulțimea șomerilor muritori de foame.

În acest timp, prada crizei de desfacere, exploatarea, se vede hărțuit, deopotrivă, de arenda preșterii, ca și de impozitele multiple și neîndurate ale statului.

Soluția? Rămânând la ideea reducerii salariilor mamei de lucru, — lucrătorului trebuind să-și asigure un minimum de existență —, Camera de Comerț vede

salvarea în reducerea impozitelor statului. O sumă de impozite strivesc industria forestieră: 1) Impozitul agricol de 18 1/2 0/0; 2) taxa comună de 1-5 lei pe m³; 3) taxa apelor; 4) impozitele statului, județului și comunei; 5) taxele de transport pe calea ferată și 6) taxele de export.

Cerând reducerea parțială a unor și completa ridicare a altora, (taxa apelor și mai ales taxele de export, analitronice aplicate unui produs, cărui statul trebuie cu precădere să-și asigure regim protecționist) Camera de Comerț, crede astfel, cu convingere adâncă, într'o înviorare a industriei lemnului și singura soluțiune a acestei probleme.

Măsurile guvernărilor, se impun însă, grabnice.

Dacă timpurile bune în care se speră, vor aduce cu ele și dispariția paraziților pădurilor, asta nu se poate prevedea și poate nu e locul s'o discutăm aci.

Ah, lista aceia de Weissmani, lusteri și alți rozători de scânduri și șperfură, afășată cândva chiar aci, în coloanele ziarului nostru, de un crunt înfățișător al adevărului forestier. Statul care trebuie să dea mâna de ajutor, e desigur și de astădată platnicul oalelor sparte.

Dar la căpătâiul unui muribund, nu trebuie să-și faci procesul faptelor sale. Memoriul, conștiințios, drept și sugestiv al Camerei de Comerț, se impune a fi luat în considerație de forurile salvatoare.

VICTOR ANDREI

Se cer sacrificii pentru salvarea orașului de înec!

de N. PASCU

Sunt oare toți cetățenii acestui oraș, convingși că ori cât de mare ar fi criza de bani, orașul trebuie salvat?

De ar fi să se arunce o mică contribuție asupra tuturor săracilor, sărăciți de atâtea impozite și nenorociri, venite dela D-zeu și dela oameni și încă n'ar trebui să stăm la gânduri și să așteptăm să mai vie un puhoiu!

Dar s'a zis că se găsesc fonduri, bani se pot aduce dela ministere, din capitală dela organele centrale. Să se aducă! Dar lucrările începute de Primărie, prin slăruința și inițiativa D-lui Primar și a câtorva buni și înțelegători cetățeni — consilieri și ajutoare ale d-lui N. Ioaniu — nu trebuie să rămână la jumătate, căci ope le poate lua pela spate, prin dreptul fabricilor Eichler și cea de hârtie, Domnitor cetățeni, problema cea mai însemnată și de actualitate pentru oraș, este problema inundăției, privită din trei părți: a Bistriței, a Cuejdinului și a Borzoghianului. Trebuie s'o știe toți cetățenii acestui oraș, fie că sunt direct sau indirect expuși, căci dacă o parte din oraș e distrus, cu tot ce s'a creat acolo: fabrici, depozite, gară, clădiri de interes public și particular, toți vom suferi de lipsa și paguba lor. De aceea nu am strigat și nu strig numai pentru mine sau numai pentru o parte din cetățenii orașului, care au îndrăznit să și facă case lângă aceste ape — doar nu erau să și le facă toți pe str. Ștefan cel Mare — ci, pentru toți cetățenii.

Meargă, îi rog pe toți, să-și facă plimbările pe aceste locuri expuse, să vadă pericolul. Gândească-se la scenele și durerile dela orașul Vălcov, venite pe neașteptate, iarna!

Nu numai Dunărea largă și înceată poate aduce înecuri.

În munții noștri, în păduri, în văi, iarna această bogată în zăpadă, a îngrămădit straturi groase de zăpadă netopită, zilele se măresc, după calendar și dacă o căldură bruscă le-ar topi, nenorocirea ne paște, ne pândeste, ne așteaptă!

De aceea să ne gândim cu toții, dar mai ales acei care au puterea și chemarea să se ocupe de nevoile obștești, la ceea ce se poate face urgent: Treaba

(continuare în pag. 2-a)

„Convorbiri Literare“

Citind revistele
de CONST. TURCU

Decând citesc cu revistă această veche de 64 ani, nu m'ar fost dat să găsesc un număr mai ales și mai interesant ca acesta din Ianuarie 1931.

La „Datori de vinuri grele” d-l Trigara Samurcas, cere energie și hotărâ, nouilor și vechilor colaboratori, să păstreze atitudinea de nepăsare și de latentă lasitate, care dacă este intensivă individuală, este dăunătoare generală. Dese-

le cere să ia atitudine împotriva tuturor nepravăților ce-și iau albură de șei, sfidând bunul simț și buna credință și făcând din mentalitatea tinerelor generații. Revista „Convorbiri Literare” va să reînvieze cultul adevărului, cu orice risc.

Pentru aceasta cadrul ei de activitate va fi lărgit, transformându-se într'o tribună unde să se poată spune, sus și tare, orice gând cinstit și adevărat, fie și în paguba literaturii pure, a cărei înflorire este răgus condiționată de o bună stare materială, în primul rând.

Așadar studiile cu caracter social-economic, vor predomina nu mercele viitoare ale revistei de veche literatură.

Și promisiunea este împlinită imediat: D-l C. Caroflid, fost ministru al agriculturii, scrie un judicios articol intitulat „Tragedia Agriculturii Românești”.

„În toată lumea agricultura suferă... Dar dacă în alte țări plugarii

sufăra, la noi suferința lor este fără margini... Nici instrumente perfecționate de cultură, nici silozuri pentru immagazinat cerealele, nici seminte selecționate, nici producție standardizată, nici credit și, așa putea zice, nici comerț serios de export. Nu avem nimic din toate acestea. Avem numai un țaran rămas cu aceleași cunoștințe plugărești, moștenite din bătrâni. Iată de ce criza a luat la noi proporții catastrofale”.

În continuare d-l Caroflid arată cum asupra agriculturii, pe lângă cele de mai sus, a apăsă și un tirant regim de spoliere, prin tot felul de taxe. Tragedia agriculturii românești și are aici începutul și în lipsa de educație a plugarului.

„La țărani proprietarii. Țăranul nu mai e rob la boer. Dar robul muncii lui grele, merge în in-

tregime la plata dobânzilor cămătărești. S'au schimbat numai stăpânii. Și stăpânul cel nou este mai rău decât cel vechi.

Agricultura trebuie, totuși, salvată. Și d-l Caroflid își pune toată nădejdea în înțelepciunea Regelui.

Trec ușor peste studiul d-lui Pangrati, despre Școala românească și peste acel al d-lui C. R. Motru, asupra învățământului filozofic în România.

Deasemenea și peste al d-lui Sănielievici „Manc, Thekel, Phares” (dusmani te-au numărat, te-au cântărit și te vor împărți) — vehementă sașă împotriva stărilor actuale de fapt, care dau țării aspectul Sodomiei înainte de ploaia cu pucioasă aprinsă. Criza a adus țara pe marginea

(continuare în pagina 11-a)

Scrisoare deschisă d-nei prof. Profira Groholschi, prezidenta soc. „Deniza” Loco

Onor. D-nă,

Articolul semnat de dv. în ziarul „Reformatorul” și „Telegraful” din 8 crt. îl stăruie cu cuvintele: „Și cu aceste lămuriri am terminat, o dată pentru totdeauna”.

D'apoi credeți dv. că eu mine așa de tulgerător terminați o chestiune de onoare atât de importantă și cu toate acestea atât de înmăscată?

Și apoi mai credeți, că eu am început ca să o termin cum voiați dv.? Amar vă înșelați! Cu subsemnatul numai atunci o terminați când se va face completă lumină în gestiunea soc. „Deniza”, de la înființarea ei și până în prezent.

Soc. „Deniza” făcând parte din bunurile județului, subsemnatul vin și cer în numele consiliului județean ca să se facă lumină în gestiunea acestei societăți, care conform art. 224 și următorii din legea O. A. L. are datoria de a supraveghea, a administra și controla averea județului. Eu nu sunt „oarecare” cum spuneți în art. citat, cu tupeul împrumutat de la cei care mai poartă și astăzi semnele pedepsei lui Ștefan-Vodă.

Ca orice societate, trebuie să ai un consiliu de administrație și o comisie de cenzori. Unde este consiliul d-nă, și de când nu l-ați mai convocat?

Acest consiliu trebuie să încheie bilanțul, iar cenzorii să-l verifice. Unde este raportul lor și unde este semnătura lor în bilanț?

Cu bilanțul publicat ați aruncat cu praf în ochii d-lui Prefect și a publicului prea îngăduitor.

Am foarte multe de spus în ceea ce privește conducerea acestei soc. și vă declar, că le voi spune

ritos, în fiecare săptămână o picătură.

Ați afirmat, că toți conducătorii coloniei au făcut cinste județului și societății, bine înțeles, afară de subsemnatul, numai că eu n'am nevoie de certificate de la d-na Groholschi.

D'apoi, bine, d-nă, cinste a făcut județului și societății conducătorul, care după ce și-a încasat drepturile lui de la societate, n'a achitat furnizorul alimentelor coloniștilor, în cât aceștia s'au prezentat cu un avocat la vila „Deniza” ca să pușchestrul pe averea ei? Aceasta se vede și din bilanțul dv. că soc. a achitat datoria de 6800 lei, conform sentinței judecătorești.

Apoi eu mai cred, că numai cinste n'a făcut societății, conducătorul, care interzise doamnelor din colonie, de a intra și vizita bucătăria, ca să nu mai vadă fripturile pregătite pentru familia conducătorului.

Unde depășiți, orice margină de natură în întregime adevărul, este în punctul 2 al ciatului articol, unde afirmați că eu, în calitate de conducător, am împrumutat diferite sume de bani, de la diferiți coloniști.

Ei, bine, d-nă, minți cu nerușinare.

Eu am dat bani coloniștilor, cum dovedesc cu chitanțele semnate de ei și pe care le aveți și dv. Și apoi acești bani i-am dat din punga mea și nu din a societății, căci societatea nu mi-a achitat nici până astăzi toate drepturile mele. Un rest de 2800 lei mi le-a achitat abia la finele lui Noiembrie 1930.

În numărul viitor vom urma alte lămuriri.

Pr. P. Bălănescu

10 Febr. 1931

In chestia vilei Deniza

Tot în chestia Soc. „Deniza”

Cu toate că d-na Groholschi a declarat, că cu lămuririle publicate în ziar-le „Reformatorul” și „Telegraful” a terminat-o cu mine pentru totdeauna, dar văd, că nu și bine cuvântul căci în ziarul „Reformatorul” din 15 crt. face o rectificare, recunoscând minciuna afirmată de d-sa de frică și-a înrânt mândria împrumutată de la Lege.

Dar iată povestea cu rectificarea: d-na Groholschi, fiind sigură că-i voi replica la minciunile publicate, și voind să știe răspunsul meu înainte de a-l publica — voind prin aceasta a para lovitura — a alergat la un truc. A trimis pe doi urechiași și neisprăviți, Calmanovici și Alter-Rella, preținși ziariști și mi-a cerut articolul răspuns pentru d-na Groholschi, ca să-l publice în „Reformatorul”.

Joi 12 crt. am predat articolul lui Calmanovici și desigur că el s'a dus, pe nerăsuțale la d-na Groholschi, căreia i-a înmănat articolul, luându-și tot odată și bacșulul urmărit.

Vineri 13 crt. Calmanovici mi d clară că articolul meu nu se poate publica de carece a intervenit d-l Prefect.

Intrebând de aceasta pe d-l Goldner, mi-a comunicat textual că n'are a face intervenția d-lui Prefect, și că d-sa ca proprietar al ziarului, mi va publica articolul.

Acum pricepeți șmecheria de negustori, umilă cu șiretenia leșască.

Pr. P. Bălănescu

17 Febr. 1931

Banca Populară „Principele Carol” din Piatra-N.

No. 1 CONVOCARE

Conform art. 38 și următor din statut, și a hotărârii Consiliului de Administrație.

Domnii membri ai Băncii populare „Principele Carol” sunt rugați a se întruni în adunarea generală ordinată în ziua de **Duminică 22 Februarie 1931, ora 10 dimineața**, în localul fostei școli Normale de băieți din Piatra-N. strada „Petru-Rares” No. 5, casa Lahu. În cazul când nu se va întruni numărul statutar de cel puțin 1/3 din numărul asociaților cu drept de vot, adunarea se va ține în ziua de **Duminică 8 Martie anul 1931**, la aceeași oră și cu aceeași ordine de zi, ori care ar fi numărul.

ORDINEA DE ZI:

- 1) A asculta darea de seamă asupra gestiunii pe anul 1930.
- 2) A asculta raportul comisiei cenzorilor și al da Consiliului de Administrație, descărcarea de gestiunea sa.
- 3) A aproba proiectul de repartizare a beneficiului net și dividendul care a fost fixat de la 10 00 asupra capit. versat.
- 4) A fiza maximul sumei ce această bancă poate contracta cu împrumut pe efecte de la Banca Cooperativă Centrală, sau Federală.
- 5) A stabili maximul sumei ce se poate acorda ca împrumut unui membru al băncii sau unui nesocietar, pe credit personal, amanet, etc.
- 6) A reînvi o treime din membrii Consiliului administrativ: membri a căror mandat a expirat sunt d-nii: I. Ciuca, Ilie Săvescu și Panaite Popovici, care vor putea fi realesi.
- 7) A vota bugetul și cheltuielile de administrație pe 1931.
- 8) A alege 3 cenzori și 3 supleanți.
- 9) A lua cunoștință că banca noastră are deschis cont la Federația „Al. cel Bun” de unde a ridicat suma de lei 1.025.000.
- 10) Să ia cunoștință de rezultatul inspecțiilor făcute de cenzori și organele instituțiilor de control, precum și a se aviza asupra sancțiunilor ce ar urma să le ia.

Președintele consiliului de administrație
(ss) A. PRALEA

Informațiuni

Ofiterii de rezervă

Viza carnetelor Md. E. ale ofiterilor de rezervă, se face la cercul de Recrutare Neamț, între 1 Martie 1931 — 31 Mai 1931.

Joi 12 Februarie, s'a deschis cursul de preparare pentru bacalaureat, sub direcția d-lui profesor V. Ghifescu. — Se primesc înscrieri la cancelaria liceului.

Se aduce la cunoștință line-riilor din ct. 1928, 29, 30 și 31 care au fost dispensați de serv. militar, să se prezinte la Poliție (Bir. Recr.) spre a obține Certificatele pentru menținerea dispensei și pe a c.

Cercetășești

Centuria Școlii Normale de sub conducerea D. prof. Andrei și-a început activitatea printr-o seară care a avut loc Sâmbăta 14 Febr. a. c. în localul Șc. Normale dela Dărmănești.

Ministerul de Instrucție

...a trimis o circulară tuturor școalelor primare prin care li se pune în vedere că în luna Martie învățătorii împreună cu școlarii să dea concurs gospodărilor la curățirea omizilor din livezi.

Cărți noi

Recomandăm cititorilor noștri câteva cărți noi apărute apărute în vitrina librărilor, interesând atât problemele curente de ordin general cât și regimul nostru:

I. I. Mironescu: „Într'un colț de raie” cu admirabila năvelă umoristică „Tulie Radu Teacă” mocanul scoborât pentru prima dată din sălbăciea Tarhașului în minunățiile Vienei.

S. Mehedinți: „Statul corporativ și partidele politice”, o judicioasă privire asupra problemelor politice la ordinea zilei, făcute de o personalitate din afara cîndășiei de partid.

Teatru

Orașul nostru va fi vizitat în curând de câteva trupe bucurăstene în turneu: Retinem numele D-nei Marioara Zimniceanu, admirabila comediantă a Teatrului Național din București în seara de 22 Febr. a. c. Cu acest prilej va apare pe scena pietreană, D-ra Adina Ivașcu, fiică a orașului nostru.

Edgar Poe, când un ascultător de radio a leșinat de impresia puternică pe care a suferit-o, ascultând interpretarea extraordinară a citatului.

Misterul povestirii fantastice se suprapusese peste taina miraculoasă a undelor ce rătăcesc în imensitatea văzduhului, spre a se sublima în cutia magică a aparatului.

Amplificarea de mistere. C. T.

Se cer sacrificii pentru salvarea orașului de înec!

continuare din pagina 1-a

începută, să continue! căci nu mai este timp de amănare

Dacă e vorba de digul mare să se înceapă și el; dar se zice că lucrările tehnice, planurile n'au plecat dela serviciul apelor dela Bacău. Cât a durat până la început, dar până la isprăvirea lui? Da, să se iacă digul dar să fim fericiți de surprize dureroase și pagube colosale Față de pericolul, și pagubele ce ne așteaptă, cheltuielile ce se cer urgent sunt neînsemnate. De altfel eu cred—și toți plutașii și cetățenii cu oarecare experiență cred, că aceste lucrări vor rezista și pot servi la apărarea chiar a digului ce „va să vie” până la terminarea lui.

Să contribuim toți și când e bunăvoință și înțelegere se poate; să dea și autoritățile toate, nu numai primăria Să dea și prefectura, cum s'a și făgăduit, să dea și fabricile mari, care profită de apărarea digului vechiu și prin ele s'a distrus digul de bolovani. Să dea acum cât mai este timp.

Darul la nevoie, prețuește în-doit și însușit chiar!

N. PASCU

Plătiți Abonamentul

„Convorbiri Literare”

continuare din pagina 1-a

ginea prăpastiei. Tăranul trăește vremurile lui 1907. Burghezii vor scăpa cu viață, pentru că și-au trimis averile în străinătate. Dar nu vor scăpa de exil. Vor vedea că e amară este pâinea exilului, când vor ajunge chelneri, dansatori de cabarete și cavaleri de industrie...

Scrisoarea deschisă către d-l Iorga, semnată de Colonelul Plenițeanu, discută procedura exproprierii. Exproprieria s'a făcut ca un preventiv al epidemiei bolșevice. Marii latifundiași s'au sacrificat — fie și silii — în interesul suprem

CRIZA SOCIALĂ

2. Capitalismul

Urmărind evoluția economică, constatăm că capitalismul transformă sistemul natural, în sistem bănesc. Banul a iscodit dobândă, camăta și băncile, a pregătit terenul pentru acumularea de averi. Economistii luptând prin scris în contra izbăgici, a breslelor și a mercantilismului, au pregătit libertatea economică, care a dat naștere capitalismului. Vincent de Gournay (†1759) cu deviza: „Laissez faire, laissez passer...” François Quesay (†1774) cu: „La concurrence libre et immense!”. Adam Smith (†1790) cu: „Jocul liber al forțelor”, desvoltat mai târziu de Malthus — pastor englez — (†1834); toate aceste teorii au influențat cugetarea și acțiunea popoarelor, așezând în centrul vieții: economia cu jocul liber al forțelor, cu deviza și cu banul atotputernic.

Libertatea aceasta economică unită cu liberalismul revoluției franceze, au organizat societatea modernă în spirit — liberal — capitalist. La rândul ei filosofia lucrează în aceeași direcție. Kant publicând sistemul său filosofic, al celor trei critice: „der reinen Vernunft, der praktischen Vernunft și der Urteilskraft, a zdruncinat încrederea oarbă în puterea de cunoaștere a rațiunii. Iar scepticismul Kantian și etica lui autonomă au sporit în-

crederea în sine a materialismului ateu și anarhic.

Din an în an, pentru materialisti înseamnă negarea transcendentei. Cantianismul sperăste forțele materialismului și cucerește în cursul veacului al XIX spiritele maselor populare ale întregii Europe. Positivismul lui Auguste Conte cu cercetarea realității immanente și cu morala lui utilitaristă, idealismul etic a lui Ne'sche „voiața după putere”, evoluționismul pasivist al lui Herbert Spencer cu agnosticismul său — ce neagă realitatea transcendentă, admițând singura realitate — materă — evoluționismul darvinist, în cursul său se unește cu materialismul și ateismul — a cuma e timpul când se deschide ura între creștinism și știință. Liberalismul înșind astfel victorios, elimină Biserica din viața publică, masele cad pradă partidelor politice, capitalismul industrial schimbă întreaga față a pământului, mașinismul înlocuiește astăzi cinci miliarde de puteri emenești, iar uzinele și fabricile au mecanizat viața și au omorât spiritul. Progresul material astăzi e singurul scop al vieții, iar Dumnezeu al lumii moderne e „banul”. Deviza capitalismului sună sinistru: „Fiat quæstus, perat mudus!”. Pentru capitalism toate sunt marfă venală: presa, știința, arta, onoarea și demnitatea personală. Libertatea cămă-

lăriei a aruncat după război întreaga țărănie în grele datorii. Dacă s'ar încerca o statistică în această privință, s'ar constata cu durere că datorile țărănimii întrec inventarul țărănesc.

Industria și comerțul au capitalizat în fața capitalismului hrăpare.

Insuși statul a ajuns în tusta situație de a fi sluga scopurilor de câștig ale capitalismului. Istoricul fr. A. Lange în „Isforia materialismului”, zice lămurit că în economia capitalistă „Statul devine venal, iar morala publică e cea din stupul de albiți a lui Mandeville”. Iar marele Kant făcând aluzie la „Bogăția Națiunilor” a lui Smith, a avut mare dreptate zicând: „Cu norocul statelor (liberalo-capitaliste) a crescut nenorocirea popoarelor”. Lumea modernă, orbită de cuceriile stăpânirii de industria capitalistă, a prea mărit și a dorit numai materia.

Dar materia — banul — s'a concentrat în mâinile câtorva miliardari care dispun de searta întregii lumi. Banul acesta a produs prăpastia adâncă: deoparte capitalismul reprezintă prin câțiva indivizi, de altă parte o întreagă lume muncește din greu pentru a sătura lăcomia fără margini a capitalismului. Iar roadele sinistre ale capitalismului industrial sunt cei 20 de milioane de șomeri din lumea întreagă.

Pr. M. Gavrilescu

al Patriei.

Scrisoarea este extrem de interesantă prin dialogul acela viu cu țaranul plugar și ostaș și prin o replică dată de d-l Iorga lui Ion Brătianu. Brătianu spusese d-lui Iorga ce greutate enormă întâmpină exproprieria, prin rezistența latifundiașilor. La aceasta d-l Iorga îi răspunde: „D-ta care în 1907 ai omorât mii de țărani, cari s'au revoltat contra proprietăților, poți omori și câțiva proprietari cari se revoltă contra satenilor”.

Deasemenea sunt interesante articolele semnate I. A. Basarabescu, George Florescu, Titu Maiorescu, D. Carp, precum și restul studiilor.

Voi reține puțin atenția asupra „Teatrului radiofonic”, semnat de H. Blazian.

Teatrul radiofonic este teatrul unei singure dimensiuni, teatrul sgo-metelor, al mimicii auditive, al decorului sonor. El va trebui așa fel perfecționat, încât auditorul să poată vedea cu... urechile. Totul va trebui redus la idee, la interiorizare, la imaginație.

Acustica va trebui să-și pună în joc tot domeniul ei de invenție și experiență. Ambianța, decorul, mimica, gestul, vor avea cu totul alt sens decât în teatrul obișnuit. Gestul chiar va trebui exclus.

„Gestul, care creiază naturalul și evocă evidența; gestul — compli-

cele gândului — care completează cuvântul, care-l depășește chiar, spunând mai mult decât poate spune graul, nu are nici o însemnătate în radiofonic”. Decorul va fi acustic — decor sonor. Vor fi aparate ce redau admirabil, vântul, furtuna, tropotul căilor, valurile marii, trăsnetul, zăngănitul săbiilor, focurile de armă, închisul și deschisul ușilor și ferestrelor, pașii, strigătele și urletele animalelor, sirene, clopotele, mersul vehiculelor, claxoanele, căderea, alunecarea, fuga, ploaia, etc.”.

Peste toate acestea însă va predomină efectul sugestiv al glasului interpretului. Pentru exemplificarea acestui efect, se dă cazul produs de citirea unei povestiri fantastice de